

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра музичного мистецтва

І. Вівчарук, Н. Коцюрба, С. Дуда

Мирослав Скорик «Мелодія» для скрипки та фортепіано

Методичні рекомендації

Луцьк
2022

УДК 781.5:[780.614.331:780.616.432(072)+78.071.1(477)

В 41

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 2 від 19 жовтня 2022 р.)

Рецензенти:

Шиманський П. Й. – доктор філософії, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв ВНУ імені Лесі Українки;

Тиможинський В. А. – голова ПЦК музично-теоретичних дисциплін Волинського фахового коледжу культури і мистецтв імені І.Ф. Стравінського Волинської обласної ради, Заслужений діяч мистецтв України.

Вівчарук І. М.

В 41 **Мирослав Скорик «Мелодія» для скрипки та фортепіано:** Методичні рекомендації для самостійної та індивідуальної роботи здобувачів освіти освітнього компоненту «Спеціальний клас (Скрипка, Фортепіано.)»/ Вівчарук Ірина Михайлівна, Коцюрба Наталія Євгеніївна, Дуда Світлана Леонідівна. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 20 с.

В методичних рекомендаціях пропонується короткий опис творчості М. Скорика. Викладені методичні поради щодо роботи над музичним твором М. Скорика «Мелодія».

Методичні рекомендації можуть бути використані здобувачами освіти вищих навчальних музичних закладів, музичних фахових коледжів, учнями спецшкіл, викладачами та концертмейстерами.

УДК 781.5:[780.614.331:780.616.432(072)+78.071.1(477)

© Вівчарук І. М., Коцюрба Н. Є., Дуда С. Л.

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2022

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1. Мирослав Скорик: творчий портрет композитора.....	5
1.1 Біографія композитора.....	5
1.2 Творча діяльність композитора.....	6
Розділ 2. Особливості інтерпретації , будови та виконання «Мелодії» Мирослава Скорика.....	8
Додаток. Ноти.....	11
Список використаних джерел.....	16

Вступ

Мирослав Скорик є одним з найяскравіших композиторів України другої половини ХХ – початку ХХІ століття. У творчості композитора національно-фольклорні традиції поєднуються з елементами сучасних течій та напрямків музичного мистецтва. Музичні твори Скорика відрізняються нетрадиційним трактуванням класичних жанрів і форм, особливим ставленням до української народної музики та її переосмисленням (неофольклористика). В цьому новизна музичного доробку композитора. Особливе місце у творчості композитора займає музика для скрипки, скрипкова мініатюра. Однією із головних вимог для досягнення художньої краси виконання є вимога простоти і природності вираження, ця музика вражає і захоплює. Багато інструментальних творів написано у жанрі неокласицизму. Яскрава образність музики, свіжість музичної мови, краса мелодії та надзвичайна гармонія акомпанементу приваблює слухача будь-якого віку. Інструментальні твори Мирослава Скорика входять до репертуару симфонічних оркестрів, камерних колективів, сольних концертних виконавців. Робота над творами композитора дає можливість збагатити свій репертуар сучасними зразками української камерної музики.

У методичній роботі ми розглядаємо «Мелодію» Мирослава Скорика для скрипки та фортепіано. Методичні рекомендації можуть бути використані здобувачами освіти вищих навчальних музичних закладів, музичних фахових коледжів, учнями спецшкіл, викладачами та концертмейстерами.

Розділ 1. Мирослав Скорик: творчий портрет композитора

1.1 Біографія композитора

Мирослав Михайлович Скорик – видатний український композитор, музикознавець, Герой України, Народний артист України, лауреат Національної премії ім. Т. Г. Шевченка, кандидат мистецтвознавства, співголова Співки композиторів України (2006—2010), художній керівник Київської опери (2011—2016), Національна легенда України.



Скорик народився 13 липня 1938 року в інтелігентній родині у Львові. Батько композитора – Михайло Скорик – відомий як історик та етнограф, працював у Львівському відділенні Академії наук УРСР, володів грою на скрипці, знав і виконував різноманітні карпатські мелодії, пісні й танці. Мати походила з родини Охримовичів, грала на фортепіано [1]. Музичний талант хлопця побачила видатна співачка Соломія Крушельницька, саме за її порадою Мирослав розпочав навчання у Львівській музичній школі-десятирічці.

У 1948 році родину Скориків було репресовано та заслано до Сибіру. "Мої батьки були вченими: свого часу закінчили Віденський університет. У 1947 році батько вже працював у відділі Академії наук у Львові, тому заслання було дуже несподіваним. Нас вислали на Сибір в маленьке шахтарське містечко Анжеро-Судженськ. Взимку сніг там був чорний через вугільні шахти. Там я вчився в музичній школі, хоча батькові й матері забороняли працювати

вчителями, бо вони вважалися ворогами народу. Мені пощастило, бо моїми вчителями бути такі ж сильні, як і я: вчителем по скрипці був скрипаль зі Львова, вчителькою з фортепіано – зіслана вчителька з Москви, яка вчилась у "Рахманінова", – згадував Мирослав Скорик [2]. Повернення до Львова стало можливим лише після смерті Й.В. Сталіна.

З 1955 року був студентом Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка. Після закінчення навчання Скорик викладав композицію у Львівській та Київській консерваторіях, тривалий час працював у США, Австралії. Помер 1 червня 2020 року у Києві.

Цей геніальний композитор був вчителем багатьох відомих митців як-от: Володимир Зубицький, Леся Горова, Іван Небесний, Віктор Теличко, Богдана Фроляк, Олександр Козаренко, Віктор Степурко, Олег Ківа, Освальдас Балакаускас, Ганна Гаврилець, Іван Карабиць, Євген Станкович та багато ін.

1.2 Творча діяльність композитора

Композиторська діяльність Мирослава Скорика багатогранна. Музично-театральні твори: балет «Каменярі» (за І. Франком, 1967), музична комедія «0:0 на нашу користь» (лібр. Віккерса та О. Каневського, 1969), опера «Мойсей» (лібрето Б. Стельмаха за І. Франком, 2001), балет «Повернення Баттерфляй» (Скорик-Пуччіні, 2006). Вокально-симфонічні твори: «Весна» – кантата для солістів, хору та симфонічного оркестру на вірші І. Франка (1960), «Людина» – кантата для солістів, хору та симфонічного оркестру на вірші Е. Межелайтіса (1964), поема-кантата «Гамалія» (сл. Т. Шевченка, 2003), «Три українські весільні пісні» для голосу та симфонічного оркестру (нар. слова, 1974). Симфонічні твори: симфонічні поеми – «Вальс» (1960), «Сильніше смерті» (симфонічна поема, 1963), «1933» (1993), «Спогад про Батьківщину» (1994), «Гуцульський триптих» (сюїта для симфонічного оркестру, 1965), концерт для великого симфонічного оркестру «Карпатський» (1972), «Партита № 4» для симфонічного оркестру (1974), «24 каприси Паганіні».

3 концерти для фортепіано з оркестром, 9 концертів для скрипки з оркестром, «Мелодія» для скрипки з оркестром, концерт для віолончелі з оркестром. «Сюїта» (1961). Партити № 1 для струнного оркестру (1966), № 2 для камерного оркестру (1970), № 3 для струнного оркестру (1974), «Три фантазії на лютневі теми XVI ст.» з «Львівської табулатури», Диптих (1993), камерно-інструментальні, численні фортепіанні, вокальні, естрадні твори та солоспів на слова Т. Шевченка. Окрім цього Скорик створив музику до драматичних спектаклів та понад 40 фільмів, займався теоретичною діяльністю.

У творчості композитора поєдналися різні музичні стилі і напрямки XX–XXI століть: неокласицизм, постромантизм, постімпресіонізм, постромантизм, додекафонія, сонористика тощо. Образний світ музичних творів пов'язаний з національною тематикою, народними традиціями Західної України, Карпат. Скрипка і фортепіано – улюблені інструменти композитора, вони наділені кантиленною природою. Жанр скрипкової мініатюри займає особливе місце у творчості Мирослава Скорика.

Розділ 2. Особливості інтерпретації , будови та виконання «Мелодії» Мирослава Скорика

Серед скрипкових творів М. Скорика надзвичайної популярності набула «Мелодія» М. Скорика, яка була написана до кінофільму «Високий перевал» (на поч. 1980-х р.). Твір став найчастіше виконуваним в усьому світі. Ліричну «Мелодію» М. Скорика називають духовним гімном України. Авторських аранжувань самого Скорика для різних складів є понад 14. Композитор характеризує цей твір такими словами: «Моя «Мелодія» годиться для будь-яких переживань – несправедливість, співчуття, надія... Після виходу фільму я зробив обробку цього твору ще й для скрипки» [3]. Музика емоційно насичена, дуже виразна, приваблює яскравою образністю, свіжою музичною мовою, можливістю проявити творчу виконавську фантазію. Часто використовується в навчальному процесі, входить до навчальних програм з різних дисциплін (зокрема сольного виконавства та концертмейстерства). Значну роль у пропагуванні скрипкових творів українських композиторів відіграли видатні представники київської скрипкової виконавської школи.

За наступними посиланнями можна ознайомитись з творчими роботами митців, інтерпретацією « Мелодії » Скорика:

1. Богдана Півненко – скрипка (Україна) – Львівська філармонія. URL: <https://philharmonia.lviv.ua/collective/actors-9/>

2. Богодар Которович (скрипка), Євгенія Басалаєва (фортепіано). Скорик «Мелодія». URL: https://www.youtube.com/watch?v=_Z2AyDaX4tk

3. Валерій Соколов – скрипка (Україна) – Львівська філармонія. URL: <https://philharmonia.lviv.ua/collective/actors-254/>

Будова твору симетрична, присутня класична квадратність.

Форма три-п'ятичастинна.

Схема будови твору: А-В-А1-В-А2-Кода, де

А 16 тактів, а-moll

В 8 тактів, cis-moll

А1 8 тактів, а-moll

В 8 тактів, cis-moll

А2 8 тактів, а-moll

Кода 2 такти, а-moll

Темп твору – Moderato (італ. – «помірно»). Змінність метру надає музиці імпровізаційності, вільності.

У першій частині (А) тему співає скрипка у середньому регістрі, стриманий фортепіанний супровід надає елегантності. Концертмейстер грає в динаміці *mp*, максимально зв'язуючи акордову фактуру, використовуючи пряму педаль та напівпедаль. Важливо вслухатись в горизонталь при підтримці глибокого баса. З п'ятого такту кульмінація фрази на *mf*. У другому реченні скрипка повторює основну тему, акомпанемент стає більш динамічним. Форшлаги рекомендовано виконувати за час тривалості основної ноти за принципами виконання старовинної музики. Саме так грає їх оркестр ВДМІ імені Миколи Лисенка, художнім керівником якого був Мирослав Скорик.

У другій частині (В) рух стає більш інтенсивним. Автором зазначена динаміка *piano*, *poco crescendo ed affettuoso* (італ. – «тихо, поступово посилюючи силу звука, любовно, ніжно, з поривом»). Співставлення ля-мінору у першій частині та до-дієз мінору у другій підсилює контраст. Використовується секвенція, яка рухається вгору. Скрипка грає шістнадцятими нотами, вісімки у фортепіанній партії яскраво підкреслюють наче віолончельну

партію у лівій руці. Піаністу необхідно бути уважним при педалізації. Важливим є слуховий контроль, педаль береться на першу, а змінюється на третю долю такту, також використовуємо напівпедаль. Музика стає динамічною, рухливою. В кінці другої частини автор вносить ремарку *allargando* (італ. – «розширюючи»), на *forte* (італ. – «голосно») дует має влитися в наступну частину три-п'ятичастинної форми (A2).

У третій частині (A2) основну мелодію проводить скрипка на октаву вище на *forte*. Фортепіанна партія стає поліфонічною, більш насиченою, розвиток хвилеподібний. У фортепіанній партії з'являються елементи поліфонії, фактура стає більш насиченою. Для зручності позицій необхідно підібрати відповідну аплікатуру. Важливо зберегти звуковий баланс між інструментами.

Наступна частина (B). Друга тема не зазнає змін. Вона ніби готує нас до основної кульмінації твору.

В останній частині (A3) за вказівкою автора повертаємось до початкового темпу. Основна тема звучить в партії фортепіано на *legato* голосно, повнозвучно в октавно-акордовому викладі на тлі розлогих фігурацій. Особливу увагу слід приділити динаміці та зміні педалі. Скрипка супроводжує тему «злітаючими» вгору мелодичними поспівками, набуваючи емоційності, пристрасності – це кульмінація твору. Поступово напруженість втрачає силу, звучання згасає та завмирає на *riano* на тлі витриманого акорду [4].

Додаток. Ноти.

МЕЛОДІЯ

з музики до кінофільму
«Високий перевал»
М. СКОРИК

MELODY

from Music to Film
«The High Pass»
M. SKORYK

Moderato

mp

mf

dim.

mp

First system of musical notation, consisting of a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a prominent arpeggiated figure in the right hand and a steady bass line in the left hand.

Second system of musical notation. The vocal line begins with a *mf* dynamic and ends with a *dim.* marking. The piano accompaniment also starts with *mf* and includes a *dim.* marking in the right hand.

Third system of musical notation. The vocal line is marked *p poco cresc. ed affettuoso*. The piano accompaniment also carries the instruction *p poco cresc. ed affettuoso*.

Fourth system of musical notation. The vocal line is marked *mp cresc.*. The piano accompaniment is marked *mp cresc.*.

allarg.

allarg.

This system contains the first two staves of a musical score. The top staff is a single melodic line in treble clef. The bottom two staves are a grand staff (treble and bass clefs). The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 2/4. The tempo marking 'allarg.' is placed above the first measure of the top staff and above the first measure of the bass staff. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some measures containing slurs and ties.

f

f

This system contains the next two staves of the musical score. The top staff continues the melodic line with a dynamic marking of *f* (forte) at the beginning. The bottom two staves continue the accompaniment, also marked with *f*. The music is characterized by rhythmic patterns of eighth and sixteenth notes, with some measures featuring slurs and ties.

This system contains the final two staves of the musical score. The top staff continues the melodic line with various rhythmic patterns and slurs. The bottom two staves continue the accompaniment with similar rhythmic patterns and slurs. The key signature and time signature remain consistent with the previous systems.

First system of a musical score. It consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. The music is in 4/4 time and features a key signature of one sharp (F#). The top staff contains a melodic line with a crescendo hairpin and the instruction *p poco cresc. ed affettuoso*. The grand staff provides harmonic accompaniment with chords and moving lines in both hands.

Second system of the musical score, continuing the piece. It follows the same three-staff layout. The melodic line in the top staff continues with a crescendo hairpin. The grand staff accompaniment features more complex chordal textures and rhythmic patterns.

Third system of the musical score. The top staff begins with a *mp* dynamic marking and a *cresc.* instruction. The grand staff continues with accompaniment, including a prominent bass line with a crescendo hairpin.

allarg. a tempo
f
allarg. f a tempo

rall. p
Coda
Coda
Coda
p rall.

Список використаних джерел

1. Жулинський М. Г. Шевченківська енциклопедія. Т.5. Київ : Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2015. с. 797.
2. "Я з тобою": спогади про видатного українського композитора Мирослава Скорика. URL: <https://suspilne.media/47599-a-z-tobou-spogadi-pro-vidatnogo-ukrainskogo-kompozitora-mirolava-skorika/>.
3. Журавель Д. Хто такий Мирослав Скорик? URL: <https://opinionua.com/2019/01/09/xto-takij-mirolav-skorik/>.
4. Ніколаєва Л. М. Інструментальні твори Мирослава Скорика в репертуарі піаніста-концертмейстера. Київ: Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України. Вищий державний інститут музичної освіти імені Миколи Лисенка, 2000. с. 6-7.
5. Рибальченко С. В. Жанр мініатюри в контексті українського скрипкового мистецтва. Мистецькі пошуки. Вип. 1. Суми, 2018. 329 с.

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Навчально-методичне видання

Вівчарук Ірина Михайлівна, Коцюрба Наталія Євгеніївна,

Дуда Світлана Леонідівна

Мирослав Скорик «Мелодія» для скрипки та фортепіано

Методичні рекомендації для
самостійної та індивідуальної роботи здобувачів освіти
освітнього компоненту «Спеціальний клас (Скрипка, Фортепіано)»

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84 1/16. Обсяг 1,16 ум. друк. арк., 1,04 обл.-вид. арк.
Наклад 50 пр. Зам. 82. Виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).
Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 4607 від 30.08.2013 р.